

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра методики музичного виховання та диригування

**Методичні рекомендації щодо організації навчання, самостійної роботи
та практичних модулів з дисципліни
«Виробнича (науково-педагогічна) практика»**

для студентів вищих музичних навчальних закладів III–IV рівнів
акредитації

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Освітня програма: Середня освіта / Музичне мистецтво

Спеціальність: 014 Середня освіта

Спеціалізація: 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

за другим (магістерським) рівнем

Івано-Франківськ – 2019

Автор: **Колубаєв О. Л.**, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування, кандидат мистецтвознавства.

Рецензенти:

Дудик Р. В. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування.

Зваричук Ж. Й. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування, заслужений працівник культури України.

Колубаєв О. Л.

Методичні рекомендації щодо організації навчання, самостійної роботи та практичних модулів до дисципліни **«Виробнича (науково-педагогічна) практика»** для студентів вищих музичних навальних закладів III–IV рівнів акредитації спеціальності **014.13 – Середня освіта (Музичне мистецтво)** за другим (магістерським) рівнем.

Запропоновані методичні рекомендації містять теоретичні положення щодо основних питань для проходження виробничої (педагогічної) практики студентами IV курсу, впровадження в навчальний процес названих методичних рекомендацій сприятиме оновлення змісту навчання, розширення теоретичних знань та практичних навиків з навчального курсу **«Виробнича (науково-педагогічна) практика»** для студентів вищих музичних навальних закладів III–IV рівнів акредитації спеціальності **014.13 – Середня освіта (Музичне мистецтво)** за другим (магістерським) рівнем.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Практика студентів є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців Навчально-наукового інституту мистецтв і спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок та умінь, формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах професійної ситуації, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, засобами праці в галузі їх майбутньої спеціальності, визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою підготовки фахівців спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до ОР «магістр».

Проходження студентами **Виробничої (науково-педагогічної) практики** базується на принципах цілісного підходу до музично-педагогічної діяльності та тісно пов'язане з вивченням комплексу дисциплін психолого-педагогічного, науково-педагогічного, фундаментального та професійно-орієнтованого циклу навчального плану, а саме: хорознавство, історія та теорія музики, хоровий клас, музична психологія, хорове диригування, сольфеджіо, гармонія, фортепіано, аналіз музичної форми, читання хорових партитур, вокальний клас. Дисципліна **«Виробнича (науково-педагогічна) практика»** є однією з спеціальних дисциплін, що визначають кваліфікацію випускника, як майбутнього науково-педагогічного працівника та викладача.

Виробнича (науково-педагогічна) практика – одна з основних форм навчального процесу, спрямованих на формування висококваліфікованого спеціаліста. **Зміст дисципліни** полягає у ознайомленні майбутніх фахівців з науково-практичними основами педагогічної діяльності, як одного з важливих напрямків діяльності майбутнього педагога-музиканта, його науковим підґрунтям; систематизації знань, удосконалення практичних навичок набутих в процесі вивчення фахових дисциплін; прищепленні

навичок до самостійної роботи з музично-педагогічною літературою, орієнтації в ній; формуванню широкого художнього музичного світогляду; вихованні вміння самостійно мислити, аналізувати та інтерпретувати музичні твори; навчити студентів складанню та виконанню практичних завдань

Організація виробничої (науково-педагогічної) практики має за мету навчити студентів застосовувати знання й уміння, здобуті під час вивчення фахових дисциплін, їх методик та дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Проходження практики планується в Навчально-науковому інституті мистецтв на кафедрі методики музичного виховання та диригування. Розподіл студентів для проходження науково-педагогічної практики здійснюється згідно до наказу ректора університету на підставі розпорядження директора Навчально-наукового інституту мистецтв.

Перед виходом студентів на науково-педагогічну практику директор інституту та інститутський керівник організують настановчу конференцію, на якій до відома студентів доводиться наказ про розподіл практикантів, оголошуються керівники методисти фахових кафедр, кафедр педагогіки та психології, які будуть надавати методичну допомогу й здійснювати контроль за проходженням науково-педагогічної практики. Інститутський керівник практики ознайомлює студентів з вимогами проходження та оформлення звітної документації науково-педагогічної практики, проводить інструктаж з техніки безпеки, знайомить з основними вимогами до працівників університету.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Виробнича (науково-педагогічна) практика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 01 Освіта, спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). Виробнича науково-педагогічна практика – одна з основних узагальнюючих форм навчального процесу, спрямованих на формування висококваліфікованого спеціаліста. **Предметом** вивчення навчальної дисципліни «Виробнича (науково-педагогічна) практика» є послідовне продовження ознайомлення студентів з майбутньою

науково-педагогічною діяльністю, що дає змогу вивчити головні виробничі етапи, закріпити теоретичні знання, набути практичних навичок роботи зі студентами в ланці вищої освіти.

Слід підкреслити тісні **міждисциплінарні взаємозв'язки** предмета «Педагогічна практика» з блоком дисциплін фундаментального та професійно-орієнтованого циклу навчального плану, а саме: педагогіка, психологія, хоровий клас, хорознавство, історія, історія музики, релігієзнавство, регентознавство, сольфеджіо, гармонія, аналіз музичних форм, постановка голосу, вокальний ансамбль та інших.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Пізнавальна робота спеціаліста.
2. Підготовка магістранта-практиканта до навчальної та виховної діяльності у вищій школі.
3. Методи та прийоми роботи викладача вищого навчального закладу.
4. Функції викладача вищого навчального закладу.
5. Звітно-підсумкова діяльність студента-практиканта.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Науково-педагогічна практика має на **меті** набуття студентом професійних навичок та вмінь викладацької роботи. Організація науково-педагогічної практики у вищому навчальному закладі має навчити студентів застосовувати знання й уміння, здобуті під час вивчення фахових дисциплін, їх методик, та дисциплін психолого-педагогічного і науково-дослідного циклів.

1.2. Найголовнішими завданнями науково-педагогічної практики вважаються:

1. Забезпечення зв'язку теоретичних знань фахових дисциплін з реальним науково-педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань, а відтак – формування у студентів психологічної готовності до роботи у вищій школі.

2. Виховання у студентів стійкого інтересу і любові до професії викладача та науковця, формування умінь та навичок, що сприяють розвитку у них професійних якостей викладача, потреби в педагогічній освіті та розвитку наукового потенціалу.

3. Усвідомлення значущості соціально-психологічних, психологічно-педагогічних, методичних та творчих основ взаємодії викладача і студента.

4. Підготовка студентів до підсумкової державної атестації та збір матеріалів до написання магістерських робіт.

5. Ознайомлення студентів із сучасним станом навчально-виховної роботи у вищій школі, передовим педагогічним досвідом і їх включення до розв'язання посильних навчально-виховних проблем.

Науково-педагогічна практика передбачає такі **види діяльності** магістра:

а) навчальна робота, що передбачає виконання таких завдань: ознайомлення з плануванням та організацією навчальної та навчально-методичної роботи кафедри; відвідування занять провідних викладачів кафедри; розробка розгорнутого плану, підготовка і проведення семінарських, практичних занять (не менше 4-х для студентів денної форми навчання і не менше 2-х для студентів заочної (дистанційної) форми навчання);

б) методична робота, що передбачає виконання таких завдань: ознайомлення з робочими навчальними планами і робочими навчальними програмами навчальних дисциплін; проведення методичного аналізу навчального матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів засвоєння його студентами; підготовка навчально-методичних матеріалів до семінарських, практичних занять і самостійної роботи студентів; вивчення і аналіз основних нормативних документів, що регламентують роботу кафедри, факультету; ознайомлення з робочою документацією кафедри та правилами її оформлення;

в) організаційно-вихована робота: ознайомлення з планом організаційно-виховної роботи кафедри; участь у виховній роботі в студентському колективі, виконання доручень куратора академічної групи; самостійне проведення 1-2 виховних заходів зі студентами академічної групи; участь у роботі засідань кафедри;

г) науково-дослідна робота: ознайомлення з основними напрямками наукової діяльності кафедри; систематизація теоретичних знань для якісного виконання поставленого у темі випускової (магістерської) роботи ОР «Магістр» ключового науково-практичного завдання; вивчення і узагальнення літературних джерел за темою випускової (магістерської) роботи; виконання емпіричних досліджень з теми випускової (магістерської) роботи; виконання індивідуального науково-практичного завдання, критичне осмислення теоретичної бази з метою якісного виконання випускової кваліфікаційної роботи та її захисту; підготовка доповідей і виступів на методичних семінарах, наукових конференціях; підготовка до друку наукової статті за темою випускової (магістерської) роботи (за вибором студента).

У результаті вивчення модуля магістрант повинен **знати:**

- наукові основи курсу, історію й методологію відповідної науки.
- сутність процесів навчання й виховання, їхні психолого-педагогічні основи;
- шляхи вдосконалення майстерності викладача й способи самовдосконалення;
- дидактику навчальної дисципліни;
- питання часткових методик за курсом;
- новітні технології навчання;
- методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення студентів;
- базові положення нормативних документів у галузі вищої музично-педагогічної освіти;

- зміст та структуру робочих та навчальних програм фахових дисциплін, а також відповідних підручників та методичної літератури;
- структуру побудови лекційних, семінарських та практичних занять;
- способи діагностики навчальних досягнень студентів з фахових дисциплін;
- особливості організації навчально-виховного процесу в сучасних освітніх закладах;
- особливості застосування ТЗН в умовах навчально-виховної діяльності викладачів;
- основні форми організації навчально-виховної діяльності студентів;
- етапи і методику підготовки до занять;
- схему плану-конспекту лекційних, семінарських та практичних занять;

Вміти:

- проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою науково-педагогічну діяльність;
- планувати навчальні заняття відповідно до навчального плану закладу й на основі його стратегії;
- забезпечувати міждисциплінарні зв'язки курсу з іншими дисциплінами;
- розробляти й проводити різні за формою навчання заняття найбільш ефективні при вивченні відповідних тем і розділів програми, адаптуючи їх до різних рівнів підготовки студентів;
- ясно, логічно викладати зміст матеріалу, опираючись на знання й досвід студентів;
- відбирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання;
- аналізувати навчальну й навчально-методичну літературу, використовувати її для побудови власного викладу програмного матеріалу;
- організовувати навчальну діяльність студентів, управляти нею й оцінювати її результати;

- застосовувати основні методи об'єктивної діагностики знань студентів з предмету, вносити корективи в процес навчання з урахуванням даних діагностики;
- володіти методикою проведення заняття із застосуванням мультимедійних засобів навчання;
- створювати й підтримувати навчальне середовище, що сприяє досягненню цілей навчання;
- розвивати інтереси студентів і мотивацію навчання, формувати й підтримувати зворотний зв'язок.
- застосовувати на практиці основні принципи, методи та прийоми навчання та виховання;
- працювати з виконавськими колективами, які здійснюють свою діяльність при кафедрі;
- аналізувати навчально-методичну літературу;
- етично поводитися в колективі;
- застосовувати як традиційні, так й інноваційні методи музичного виховання;
- здійснювати аналіз музично-педагогічної діяльності під час спостереження занять та самоаналіз власної роботи у процесі проведення фахових занять;
- застосовувати емпіричні методи наукового музично-педагогічного дослідження для збору даних у ході виконання магістерської роботи.

Студент-практикант повинен мати уявлення:

- про зв'язки предмета з майбутньою професійною діяльністю студентів;
- про методичні аспекти предмета в цілому, окремих тем і понять;
- про методи й прийоми складання завдань, вправ, квестів, тестів з різних тем;
- про можливості застосування комп'ютерної техніки в навчальному процесі.

У процесі проходження педагогічної практики магістрант формує такі предметні *компетентності* як здатність:

1. Світоглядна:

- наявність ціннісно-орієнтаційної позиції;
- загальнокультурна ерудиція, широке коло інтересів;
- розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії.

2. Комунікативна:

- здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності;
- здатність працювати у команді;
- вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення.

3. Самоосвітня:

- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку;
- спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію;
- прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

4. Організаційна:

- здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів музично-освітнього процесу;
- уміння організувати роботу студентських музично-творчих колективів і громадських згромаджень за інтересами.

5. Психолого-педагогічна:

- володіння базовими знаннями з педагогіки і психології та вміння їх реалізувати у музично-педагогічній та культурно-освітній діяльності;
- знання закономірностей особистісного розвитку людини на різних вікових етапах;

- здатність до розвитку природних здібностей студентів у навчальному процесі.

6. Методична:

- здатність застосовувати базові філософські, психолого-педагогічні та методичні знання і вміння для формування ключових і предметних компетентностей;

- володіння методикою загальної музичної освіти, методами навчання музики та музичного виховання.

7. Музично-інформаційна і технологічна:

- здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках;

- спроможність застосовувати на практиці знання з основ комп'ютерного аранжування;

- володіння технологією елементарного звукозапису та нотного набору.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 360 годин 12 кредитів ЄКТС.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Пізнавальна робота спеціаліста

Тема 1. Організація діяльності вищого навчального закладу. Система роботи закладу. Внутрішній робочий розпорядок. **Тема 2.** Сучасні педагогічні технології та методи, прийоми навчання у вищій школі. Організація і оптимізація навчального процесу та діяльності студентів. **Тема 3.** Форми й принципи навчання у вищій школі. Передовий педагогічний досвід. **Тема 4.** Організація та забезпечення процесу навчання з фаху. Робочі та навчальні програми з профільних дисциплін. **Тема 5.** Вивчення та ознайомлення з правилами ведення та оформлення документації.

Змістовий модуль 2. Підготовка магістранта-практиканта до навчальної та виховної діяльності у вищій школі.

Тема 1. Роль і функції викладача Навчально-наукового інституту мистецтв. **Тема 2.** Методи вивчення інтересів, запитів студентів ВНЗ. **Тема 3.** Відвідування занять з фахових дисциплін з метою вивчення їх структури, ефективних методів та прийомів навчання.

Змістовий модуль 3. Методи та прийоми роботи викладача вищого навчального закладу

Тема 1. Критерії оцінювання знань. Модульна система оцінювання навчальних досягнень студентів за 100-бальною накопичувальною системою. **Тема 2.** Змістовно-методичне та матеріально-технічне забезпечення проведення занять з фаху. Наочність та ТЗН. **Тема 3.** Методи, прийоми роботи, види навчальної діяльності на заняттях з фаху. **Тема 4.** Контроль знань. Види контролю.

Змістовий модуль 4. Функції викладача вищого навчального закладу.

Тема 1. Функції викладача ВНЗ. Відвідування занять профільних дисциплін з метою складання уявлення про професійно-педагогічні вміння викладача. **Тема 2.** Типи занять. Структура різних занять з фаху. Проведення пробних занять, спрямованих на визначення і вирішення навчальних, освітніх, розвиваючих цілей. **Тема 3.** Вивчення принципів підбору завдань для самостійної роботи. **Тема 4.** Наукова діяльність викладача у вищому навчальному закладі. Підготовка та мотивація написання наукових робіт.

Змістовий модуль 5. Звітно-підсумкова діяльність студента-практиканта.

Тема 1. Проведення залікового лекційного заняття. **Тема 2.** Самоаналіз та аналіз на семінарських та практичних заняттях. **Тема 3.** Форми, методи і прийоми ведення наукової діяльності у творчому спілкуванні викладача та студентів. Виконання індивідуального науково-практичного завдання. **Тема 4.** Аналіз та самоаналіз виховного заходу. **Тема 5.** Оформлення документації. Складання звіту з науково-педагогічної практики. Подання

методисту конспектів залікових занять та сценарію виховного заходу.

Тема 6. Підведення підсумків проходження науково-педагогічної практики.

За час проходження Науково-педагогічної практики студенти повинні виконати наступні завдання:

1. Скласти індивідуальний план роботи.
2. Скласти семестровий план роботи.
3. Скласти графік відвідування місця проходження практики.
4. Оформити щоденник педагогічної практики.
5. Вести щоденник особистих спостережень.
6. Познайомитись з навчальним закладом, його історією, традиціями, структурою, керівниками.
7. Ознайомитись з навчально-виховним процесом у навчальному закладі та плануванням роботи.
8. Взяти участь у роботі науково-методичного семінару кафедри.
9. Відвідати заняття різних викладачів (не менше 5 занять).
10. Відвідати всі залікові заняття студентів-практикантів, які проходять практику в того ж керівника, брати участь в їх обговоренні.
11. Підготувати та провести кілька пробних та два залікових навчальні заняття зі студентами (лекції, семінари, практичні заняття, тренінги, тощо).
12. Брати участь у підготовці методичних матеріалів.
13. Оцінити професійну компетентність студента, колеги з практики.
14. Рецензія відвіданого навчального заняття.
15. Оформити документи практики.

Заняття та екскурсії під час практики

У разі погодження з керівництвом кафедри, інституту та університету під час проходження практики зі студентами можуть проводитися окремі заняття, ознайомлювальні екскурсії по базі проходження практики. Вони

також можуть відвідувати Дні відкритих дверей, приймати участь у презентаціях, виробничих нарадах, конференціях, семінарах тощо.

3. Організація і керівництво практикою

Навчально-методичне керівництво і виконання програми науково-педагогічної практики забезпечують фахові кафедри інституту мистецтв. До керівництва практикою залучаються досвідчені викладачі кафедр.

ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ-МЕТОДИСТІВ ФАХОВИХ КАФЕДР:

- провести інструктаж про порядок проходження виробничої практики;
- контролювати виконання програмових вимог, дотримання правил внутрішнього розпорядку школи;
- брати участь у настановчій та підсумковій конференціях, оцінювання результатів практики;
- контролювати за веденням звітної документації студентів-практикантів та підготувати їх до захисту матеріалів;
- відвідувати заняття, брати участь у їх обговоренні та аналізу;
- вчасно подавати графіки проведення залікових уроків та звіту інститутському керівникові практики.

ОБОВ'ЯЗКИ ІНСТИТУТСЬКОГО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ:

- контролювати за готовністю баз практики до прибуття студентів-практикантів;
- забезпечити проведення всіх організаційних заходів перед направленням студентів на практику;
- підготувати проекти наказів про організацію та проведення виробничої практики в інституті;
- провести настановчу та підсумкову конференції з питань практики;

- провести інструктаж про порядок проходження практики та техніки безпеки;
- ознайомити студентів із системою звітності про проходження практики;
- контролювати за організацією захисту студентами матеріалів практики;
- підготувати та подати звітну документацію університетському керівнику практики.

ПРАВА СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

1. Студент-практикант має право обирати місце для проходження практики (за місяць до початку практики під час формування розподілу та до затвердження наказу).
2. Через поважні причини (за наявності довідки про хворобу, обґрунтованої пояснювальної записки тощо) студент має право бути відсутнім на робочому місці (не більше трьох днів).
3. Студент-практикант має право на консультації будь-якого з фахових викладачів і методистів, а також викладачів загальноуніверситетських кафедр.
4. У разі необхідності студент-практикант має право змінити місце проходження практики (не пізніше, ніж через тиждень від її початку) зі занесенням у додатки до розпоряджень директора інституту та до наказу.
5. Отримання студентом незадовільної оцінки за педагогічну практику не позбавляє його права на її повторне проходження.

ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

1. Під час виробничої практики студент зобов'язаний дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпоряджень адміністрації й керівника практики. У випадку невиконання їх вимог, студент може бути відсторонений від проходження практики.

2. Студент-практикант зобов'язаний перебувати на робочому місці не менше 6 годин щоденно. Відсутність студента у робочий час можлива тільки з дозволу адміністрації (директор, заступники, завідувач кафедри).

3. Студент-практикант повинен виконувати всі види робіт, передбачені програмою виробничої практики, ретельно готуватися до кожного заняття, бути для студентів зразком організованості, дисциплінованості, працьовитості.

4. Методи навчання

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності магістрантів під час проведення індивідуальних і практичних занять застосовуються такі навчальні технології:

- Практичні та семінарські заняття, лекційні заняття, бесіда, демонстрація, власний показ, мікровикладання;
- відкрите залікове заняття з фахової дисципліни;
- здача концертної програми;
- відео-презентації концертних виступів чи науково-практичних конференцій;
- аудіо прослуховування та аналіз творів різних жанрів та стилів.

За час проходження практики студент повинен:

- Здійснювати спостереження за виконанням викладачем-наставником різних видів навчальної роботи зі студентами.
- Розробити робочу програму з дисципліни, що буде викладати практикант.
- Розробити навчальну та робочу програму спецсемінару для студентів (за темою магістерської роботи).
- Розробити план практичних занять, обговорити їх з викладачем-наставником та провести заняття відповідно плану.
- Підготувати конспекти лекцій, обговорити їх з викладачем, провести лекційні заняття.

- Розробити завдань для самостійної роботи, для поточного контролю, тести тощо.
- Провести лекційні та семінарські заняття.
- Відвідати лекції, семінарські та практичні заняття провідних викладачів кафедри соціальної педагогіки, педагогіки та психології; обговорити з викладачами доцільність використаних методів, методичних знахідок тощо.
- Відвідати заняття, що проводять магістри в інших групах з наступним обговоренням.
- Здійснювати роботу в якості помічника куратора на молодших курсах.
- Організувати позааудиторні заняття з застосуванням активних форм навчання (круглий стіл; зустріч з фахівцями, обговорення актуальних проблем курсу у нетрадиційній формі).
- Організувати виховний захід зі студентами факультету за фахом.
- Відвідувати засідання кафедри, брати участь у роботі науково-методичного семінару.
- Підготувати аналіз матеріалів практики та звіт, звітування на конференції.

5. Методичні рекомендації до самостійної роботи

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, яка передбачає виконання студентом завдань без безпосередньої участі викладача-методиста в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Завдання для самостійної роботи можуть бути визначені як викладачем, так і студентом у взаємодії з викладачем, але участь викладача в виконанні цих завдань обмежується загальним методичним керівництвом та консультаціями. Самостійна робота є основною формою оволодіння навчальним та практичним матеріалом, яку студенти використовують в позааудиторній частині навчального процесу.

Важливою особливістю організації навчального процесу в вищих музичних навчальних закладах є те, що заняття завжди проходять під керівництвом викладача і тому відносяться до аудиторної частини

навчального процесу, а не до індивідуально-консультативної роботи, як в інших спеціальностей. В навчанні студентів вищих музичних навчальних закладів існує суттєва формальна та змістовна різниця між заняттями, які відносяться до обов'язкових і мають бути регульовані розкладом, практикою, та самостійною роботою, організація якої у вирішальній мірі залежить від самих студентів.

Метою самостійної роботи студентів вищих музичних навчальних закладів, як і з будь-якої навчальної дисципліни, включаючи педагогічні та науково-педагогічні практики, є формування самостійності як особистісної риси та професійної якості, суть якої полягає в уміннях планувати й регулювати свою діяльність, систематизувати її зміст та контролювати виконання робіт без істотного втручання з боку викладача.

Основними **завданнями** самостійної роботи студента з науково-педагогічної практики є:

- систематизація знань, отриманих в теоретичних курсах з історії та теорії музики, практичних курсах сольфеджіо, методики музичного виховання чи методик викладання фахових дисциплін;
- набуття додаткових знань з цих дисциплін;
- вироблення фахових та дослідницьких вмінь та навичок.

В контексті проходження науково-педагогічної практики особливо важливим завданням є практична перевірка отриманих знань та різних можливостей їхнього використання.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента з науково-педагогічної практики, повинен становити не менше 1/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для проходження педагогічних практик. Згідно з робочою програмою з навчальної дисципліни «Виробнича (науково-педагогічна) практика» для ОР «магістр», обсяг навчальних годин, відведених для самостійної роботи студентів, становить 60 годин при загальному обсягу навчального навантаження з дисципліни в 180 годин.

Самостійна робота студентів потребує ретельного планування, організації часу й умов виконання та певного контролю з боку керівника практики. Керівник, як правило, визначає загальний обсяг завдань, типи завдань, надає методичні рекомендації щодо їхнього виконання, здійснює аналіз передбачуваних труднощів. При цьому бажано стимулювати прояви студентської ініціативи як у визначенні обсягу завдань, так і в визначенні типів та конкретних формулювань, заохочувати бажання студента вийти за окреслені викладачем межі обсягу та засобів виконання завдань.

Велике значення для організації та здійснення самостійної роботи студента мають його вмотивованість та психологічна готовність, до яких також спричиняється керівник практики, сформованість бази знань, на яку будуть нашаровуватися нові знання та практичні навички. Таким чином, самостійна робота студентів з науково-педагогічної практики передбачає взаємодію з керівником не лише у формах надання консультацій та контролю виконання завдань, а також і в формі психологічного впливу на мотивацію самостійної роботи, стимулюючи творчий підхід до заданих цілей.

Раціональна організація самостійної роботи вимагає, щоб студент дотримувався гігієни розумової праці. Тому необхідним є ознайомлення з механізмами розумової праці, з'ясування причини появи втоми та визначення шляхів підвищення працездатності. Студент має пам'ятати про необхідність дотримуватись певного режиму чергування роботи та відпочинку, включаючи режим харчування, використання різноманітних форм організації відпочинку та ін. При плануванні самостійної роботи необхідно враховувати особливості добових ритмів організму, визначати оптимальні добові періоди навчальної діяльності, активного відпочинку та сну.

Проходження науково-педагогічної практики передбачає вироблення у студентів нового погляду на психолого-педагогічними особливості організації навчання у вищій школі в цілому та на специфічні особливості навчання у вищих музичних навчальних закладах. Загальні та спеціальні методи і прийоми навчальної роботи в вищій школі, обсяги учбових завдань

та засобів їх виконання мають бути розглянуті як з точки зору студента, так і з точки зору викладача. Під час проходження педагогічних практик студент має не лише осмислити, а також переосмислити власний навчальний досвід, виробляючи на його основі методику викладання відповідних навчальних курсів. Тому організація самостійної роботи студентів під час проходження практик має бути націленою на активізацію навичок психолого-педагогічної рефлексії, узагальнення, осмислення та використання власного досвіду аудиторної та позааудиторної учбової роботи.

Самостійна робота з педагогічної практики включає такі основні **види**:

- додаткове опрацювання та узагальнення теоретичного змісту та структури ОП, з якої здійснюється практика;
- поглиблене вивчення літератури та інших джерел на тему, з якої планується проведення лекцій, та пошук додаткової інформації;
- лекторська підготовка до проведення занять;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- ознайомлення та переклад іноземних джерел встановленої тематики;
- підготовка та оформлення матеріалів візуалізації – схем, таблиць, графіків, нотних прикладів тощо;
- збір та оформлення інструктивно-методичних аудіо- та відеоматеріалів, матеріалів для опрацювання за допомогою комп'ютера.

Керівник науково-педагогічної практики студентів має різносторонньо заохочувати студентів до використання під час самостійної роботи сучасних інформаційних технологій, іноземних мов та засобів мультимедійної – зокрема, візуальної – презентації опрацьованих матеріалів.

6. Вимоги до звіту

Після закінчення проходження практики магістр-практикант подає на кафедру наступні документи:

1. Індивідуальний план роботи студента практиканта з помітками про виконання кожного виду роботи та оцінкою за підписом методиста та викладача-консультанта.
2. Конспекти лекцій із рецензією викладача–консультанта або методиста.
3. Конспекти семінарських (практичних) занять із рецензією викладача-консультанта.
4. Аналіз відвідуваного заняття (не менш 3) студентів-практикантів.
5. Розроблену програму спецсемінару для студентів (за темою магістерської роботи).
6. План та протокол проведення виховних та навчальних заходів зі студентами.
7. Звіт щодо виконання індивідуального плану роботи магістра-практиканта.

Звіт студента повинен відповідати наступним **правилам оформлення:**

1. Обсяг звіту складає довільну кількість сторінок комп'ютерного набору. До загального обсягу входять титульна сторінка, план, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел та додатки.
2. Текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А-4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 30 мм, правого – 10 мм.
3. Титульна сторінка оформляється за встановленою формою (див. додаток 1).
4. Заголовки розділів виконують великими літерами, симетрично до тексту, наприклад: ЗМІСТ, ОСНОВНА ЧАСТИНА, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ. Крапку в кінці заголовку не ставлять.

5. Список використаної літератури та інших документальних джерел, використаних під час роботи, розміщуються після висновків і оформляється відповідно до чинних стандартів.

7. Підведення підсумків практики

Матеріали про проходження практики практикант подає на перевірку методисту практики. Керівник практики, ознайомившись з матеріалами, складає відгук (характеристику) про її проходження з оцінкою виконання програми практики.

Звіт з практики студенти захищають перед комісією на підсумковій конференції.

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок практикантів

При захисті звіту про проходження практики оцінюються вміння:

- аргументовано висловлювати власну думку;
- використовувати і оперувати фаховими категоріями;
- працювати з науковою літературою, складати тези;
- систематизувати і узагальнювати теоретичний матеріал;
- формулювати висновки і розробляти рекомендації щодо досліджуваної проблеми;
- використовувати дані емпіричного характеру;
- аналізувати поточні процеси і явища, спираючись на здобуті знання фахового профілю.

8. Форми і методи контролю

Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами. Студенти повинні вести щоденник з практики встановленого зразку, в якому висвітлюються етапи роботи та їх зміст і який додається до звіту з практики.

Відповідно, звітність з практики включає в себе такі етапи, як: оформлення щоденника практики з наявністю відгуку керівника практики, оформлення звіту з практики у відповідності до вимог програми практики, звітність перед керівником науково-дослідної роботи, захист звіту перед комісією за умови виконання попередніх етапів. У період проведення практик контроль за її ходом зі сторони університету здійснюється як Дирекцією інституту, так і кафедрою.

За результатами практик проводяться підсумкові конференції за участю студентів та викладачів кафедри з метою внесення пропозицій, спрямованих на покращання умов та підвищення якості проходження практики студентами.

Результати конференцій заслуховуються періодично на засіданнях методичної та Вченої ради університету.

За результатами практики проводиться екзамен.

Науково-педагогічна практика студентів оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів.

III навчальний семестр. Модульний контроль (Екзамен)

Відгук керівника	5 балів
Проведення лекцій, семінарів	50 балів
Індивідуальне завдання	15 балів
Звіт	10 балів
Оформлення документації	10 балів
Захист практики (екзамен, залік)	10 балів
РАЗОМ	100 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
80 – 89	B	добре	

70 – 79	C		зараховано
60 – 69	D	задовільно	зараховано
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студент отримує оцінку *«відмінно»*, якщо його відповідь повна, розуміння матеріалу глибоке, основні вміння сформовані та засвоєні; виклад логічний, доказовий, висновки і узагальнення точні й пов'язані з явищами навколишнього життя; відгук про проходження студентом практики позитивний; матеріали про проходження практики оформлені за встановленими вимогами.

Студент отримує оцінку *«добре»*, якщо його відповідь задовольняє зазначеним вимогам, але виклад недостатньо систематизований, окремі вміння недостатньо сформовані, у визначенні понять та узагальненнях наявні окремі неточності, які легко виправляються за допомогою відповідей на додаткові запитання викладача; відгук про проходження студентом практики позитивний; водночас наявні незначні зауваження щодо змісту і оформлення матеріалів про проходження практики.

Студент отримує оцінку *«задовільно»*, якщо його відповідь свідчить про розуміння основних питань програми практики, проте спостерігаються значні прогалини у знаннях; визначення понять нечіткі, неточні, вміння сформовані недостатньо, висновки і узагальнення аргументовані слабо, у них наявні помилки, знання практиканта фрагментарні, неповні, спостерігається невміння працювати з документами; відгук про проходження практики студентом позитивний; недбало оформлені матеріали про проходження практики.

Студент отримує оцінку «незадовільно», якщо його відгук про проходження практики негативний; на запитання членів комісії студент не дає правильних відповідей; програма фахової практики виконана не в повному обсязі.

Студент, який не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

9. ВИСНОВКИ

Методична підготовка майбутнього педагога-музиканта - навчальний процес, що забезпечує оволодіння студентами методами та прийомами музично-виховної й творчої роботи з учнями. Методична підготовка включає в себе комплекс суспільно-політичних, психолого-педагогічних, фахових дисциплін, методичку музичного виховання та педагогічно-виконавську практику. Особливості такої підготовки зумовлюються специфікою уроку музичного мистецтва як уроку творчої діяльності учнів, а також можливістю протягом усіх років навчання під час індивідуальних музичних занять здійснювати регулярний педагогічний вплив на студентів з метою озброєння їх комплексом знань, умінь і навичок методичного характеру.

В системі методичної підготовки найефективніше реалізуються основні напрямки педагогічної діяльності вчителя музики: конструктивний, виконавський, комунікативний, творчий, організаційний та дослідницький. Наукове осмислення даних напрямків дозволило встановити, що в змістовному плані методична підготовка майбутнього вчителя музики включає в себе не тільки сукупність методичних знань, умінь і навичок, а й сформованість професійно-значущих якостей особистості, таких як: музичність, любов до дитини, емпатія, артистизм, музично-педагогічна інтуїція, музичне мислення, динамізм особистості, емоційно-професійна усталеність тощо.

Методична підготовка студента здійснюється в процесі методико-практичної діяльності та є результатом її успішної реалізації. В зв'язку з цим, можна вважати, що дана діяльність визначає структуру методичної підготовки майбутнього вчителя музики, яка узагальнює мотиваційний, операційний та творчий компоненти.

Мотиваційний компонент відображує ставлення студента до методико-практичної діяльності, його волюву активність у бажанні постійно підвищувати рівень своєї методичної підготовки. Основою операційного компоненту виступає оволодіння студентом основними методами організації музичного виховання школярів в процесі власної педагогічної діяльності та шляхом вивчення передового педагогічного досвіду. Творчий компонент передбачає застосування в процесі урочної та позакласної роботи методів розвитку творчих здібностей учнів; володіння студентом навичками педагогічної імпровізації, композиційно-режисерськими вміннями, художньо-образною мовою, елементами акторської майстерності.

Таким чином, педагогічна практика в умовах вищого навчального закладу, з одного боку, виступає як перевірка професійних якостей майбутнього вчителя, з другого боку, вона є найважливішим етапом формування педагогічних здібностей, прояву їх у самостійній педагогічній діяльності. При цьому студент-практикант виступає в різних функціональних позиціях: організатора навчально-виховної діяльності учнів та організатора власної діяльності, зміст якої є для нього особливим предметом усвідомлення, аналізу та оцінки.

Дослідження історичного аспекту розвитку та становлення організаційних засад педагогічної практики майбутніх учителів музики свідчить, що вона була і є одним із вирішальних факторів, які впливають на підвищення якості музично-педагогічної освіти в Україні. Саме завдяки аналізу процесу педагогічної практики та її результатів, музична педагогіка вищої школи вирішує багато важливих проблем, пов'язаних із різними аспектами професійної підготовки майбутнього вчителя музики:

формуванням його педагогічної культури, різноманітних умінь і навичок, розвитком професійного інтересу, творчої активності, професійною адаптацією тощо.

Виробнича практика майбутніх педагогів-музикантів розглядається в єдності різних видів роботи: урочної, позакласної, музично-гурткової, науково-дослідної; в сукупності взаємопов'язаних характеристик: мети, завдань, змісту, функцій, принципів організації практики. У процесі дослідження підтверджено, що педагогічна практика посідає одне з головних місць в системі методичної підготовки студентів, оскільки засвідчує реальний рівень засвоєння ними набутих знань, умінь і навичок, поглиблює й розвиває їх, виявляє педагогічні здібності та творчі якості майбутніх фахівців.

10. Рекомендована література

Базова

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. Київ: Вища школа, 1998. 560 с.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи. К.: Логос, 2003. 221 с.
3. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навч. посібник за модульно-рейтинговою системою навчання для суд. магістратури. К.: Освіта, 2005. 396 с.
4. Галагузов В. М., Євтух М. Б. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. К.: Освіта, 1995. 241 с.
5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. К.: Світ, 2004. 147 с.
7. Коротяєв Б. І., Гришин Є. О., Устинко О. А. Педагогіка вищої школи. К.: Освіта, 1990.
8. Марушкевич А. А. Педагогіка вищої школи. К.: Логос, 2006. 215 с.
9. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. А.Зязюна. К.: Вища школа, 1997.

10. Подоляк Л. Г., Юрченко В. Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів. К.: Дивосвіт, 2006. 236 с.

Допоміжна

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2009. 208 с.
2. Горопаха Н. М. Педагогічна практика за вимогами кредитно-модульної системи: навч. посіб. К.: Слово, 2009. 280 с.
3. Наукова школа академіка Алли Богуш: монографія/ упоряд. і заг. ред. А. М. Богуш. К.: Слово, 2009. 528 с.
4. Наукові записки. - Острого: Острозька акад., 2009. 520 с. -(Психологія і педагогіка; Вип. 13).
5. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць: наук. записки РДГУ. Вип. 39. Рівне: РДГУ, 2009. 202 с.
6. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць: наук. записки РДГУ. Вип. 40. Рівне: РДГУ, 2009. 176 с.
7. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: Центр учбової л-ри, 2009. 472 с.
8. Соціальна педагогіка: підручник: за ред. Капської А. Й.: 4-те вид., перероб., і допов. К.: ЦУЛ, 2009. 488 с.
9. Гандабура О. В. Проблема визначення професійно-педагогічної активності. *Наукові записки. Нац. ун-т «Острозька академія»*. Острог: Вид-во Нац. у-ту «Острозька академія», 2008. Вип.9. С. 105–111.
10. Краснова Н. П. Етика ставлення соціального педагога до своєї праці. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. Луганськ, 2009. №4. С. 84–92.
11. Луцик Д. Актуальні проблеми педагогічної науки в Україні. *Початкова школа: науково-методичний журнал*. Київ, 2010. № 2. С. 1–4.

12. Мартиненко С. Особливості педагогічної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, наукової та соціально-гуманітарної діяльності. *Вища школа: науково-практичне видання*. К., 2009. №11. С. 32–39.
13. Плиска Ю. Структурні компоненти педагогічної культури вчителя. *Наукові записки: Нац. ун-т «Острозька академія»*. Острог: Вид-во Нац. у-ту «Острозька академія», 2007. Вип.9. С. 410–415.
14. Попелюк О. Мати українських дітей : педагогічні праці Софії Русової і сьогодні є основою для національної освіти в Україні. *Україна молода*. Київ, 2010. №31. С. 12
15. Семенов О. Секрет феномена наукового керівника : [наукова школа Н. Й. Волошиної]. *Українська література в загальноосвітній школі: науково-методичний журнал*. Київ, 2010. №1. С. 11–12.

Додатки

Методичне забезпечення роботи студента

Додаток 1

Орієнтовна схема конспекту лекції

1. Наявність конспекту, робочих нотаток.
2. Оголошення теми, плану заняття.
3. Наукове та методичне обґрунтування основних положень, що розглядаються.
4. Чіткість, логічність, доступність викладання матеріалу.
5. Реалізація основних принципів навчання.
6. Зв'язок з попереднім матеріалом, міждисциплінарні зв'язки.
7. Економне використання часу.
8. Дотримання структури заняття, використання інноваційних форм та методів навчання.
9. Характеристика робочої атмосфери заняття.
10. Організація управління процесом навчання (підтримування інтелектуально-емоційного контакту з студентами; застосування різних прийомів та методів навчання)
11. Мовлення викладача (логічність, доступність, емоційність, доказовість, впевненість).

Додаток 2

Орієнтовна схема конспекту практичного заняття

1. Тема заняття.
2. Мета заняття.
3. План.
4. Короткий опис роботи кожного пункту плану (питання, форми роботи, зміст).

Додаток 3

Схема аналізу проведеного студентом лекційного заняття

У відповідності з розкладом " _____ " _____ 20 року проведено лекцію з предмету _____

Тема:

П.І.Б.

студента _____

Факультет _____

Спеціальність _____ Курс _____ Дата _____ Час _____

Група _____ Кількість осіб _____ Присутні _____

1. Науковий характер лекції. Влучність розкриття теоретичних положень, категорій, визначень.
 2. Зв'язок теоретичного матеріалу з досягненнями практики соціально-педагогічної роботи. Популяризація досягнень вітчизняної науки, передового досвіду соціально-педагогічної роботи
 3. Методичний рівень викладання: наявність плану лекції, його зв'язок з попереднім матеріалом, використання структурно-логічних схем, логічність і послідовність викладення матеріалу, аргументованість висновків
 4. Практична спрямованість: орієнтація на зміст та завдання практичних (семінарських) занять з даної теми. Точність, визначення завдань і термінів їх виконання
 5. Завдання для самостійної роботи студентів: їх наявність, влучність, доцільність, творчий характер повідомлення термінів та форми перевірки знань
 6. Стил ь викладання: точність визначень, формулювань, емоційність, демократичність, володіння аудиторією, дисципліна
 7. Мовленнєві характеристики: чіткість, легкість голосу, вдале інтонування, голосність, тональність
 8. Рівень технічного забезпечення (використання ЕОМ, відео, проекційної апаратури, фонозаписів тощо)
 9. Оцінка ефективності проведеної лекції. Поба жання та зауваження
- Дата _____ П.І.Б. рецензента _____
 Підпис _____

Схема аналізу проведеного студентом практичного (семінарського заняття)

У відповідності з розкладом " _____ " _____ 200 року проведено Практичне (семінарське) заняття з предмету

Тема: _____

П.І.Б. студента _____

Факультет _____

Спеціальність _____ Курс _____ Дата _____ Час _____

Група _____ Кількість осіб _____ Присутні _____

1. Наявність робочого плану практичне (семінарське) заняття
2. Визначеність мети, завдань практичне (семінарське) заняття, достатня вмотивованість діяльності студентів
3. Відповідність змісту практичного (семінарського) заняття програмі навчального курсу
4. Форма проведення практичного (семінарського) заняття
5. Форми оцінки знань, умінь та навичок студентів під час проведення практичного (семінарського) заняття. Доцільність їх застосування

6. Використання прийомів активізації пізнавально-пошукової діяльності студентів
7. Спрямованість практичного (семінарського) заняття на самостійну роботу студентів
8. Особливості стилю педагогічної взаємодії зі студентами
9. Оцінка ефективності проведеного практичного (семінарського) заняття.
- Побажання та зауваження
- П.І.Б. рецензента _____
- Дата Підпис

Додаток 4

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384
Форма № Н-7.03

_____ (повне найменування вищого навчального закладу)
ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)
студента

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
Інститут, факультет,
відділення _____
Кафедра, циклова комісія

_____ освітньо-кваліфікаційний рівень _____
напрямок підготовки

_____ спеціальність _____
(назва)

_____ курс, група _____

Студент _____

(прізвище, ім'я, по батькові)
прибув на підприємство, організацію, установу

Печатка

підприємства, організації, установи „_____” _____ 20__ року

_____ (підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка

Підприємства, організації, установи “ ___ ” _____ 20__ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Додаток 5

ЗВІТ

про виконання програми _____ практики
(вид практики)

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

групи _____

Спеціальність _____

Кваліфікаційний рівень _____

База практики _____

(повна назва)

Керівник практики

від випускної кафедри

(посада, прізвище, ініціали) (посада, прізвище, ініціали)

Звіт захищено

“ ___ ” _____ 200_ р.

Підпис